

Sazın, sözün çağdaş ustadı

“Ürfan Əli” təxəllüsü ilə tanınan Əli Abuzər oğlu Quliyev Tovuzun Əlimərdanlı kəndindəndir. O bölgənin saz-söz mühitinin yetirdiyi aşiq 8 yaşından könlünü bu sənətə verib, 25 yaşından isə müstəqil aşıqlıq etməyə başlayıb. Düz 50 ildir ki, telli saz sinəsindən düşür.

Ustad aşiq və şair kimi tanınan sənətkarın ifasında özünəməxsus şəkildə səslənən “Dilqəmi” havasını dinləyə-dinləyə, öz diliylə “Bir də çal” deyə-deyə bu qeydləri yazıram.

**Yaz kövrələr, payız ağlar, qış mələr,
Bu möhnətə dağ inildər, daş mələr.
Yoxsul qaldı qaynar gözlü çeşmələr,
Nakam eşqin ələmini bir də çal.**

Ürfan Əli İnşaat Mühəndisləri İnstitutunun memarlıq fakültəsini bitirsə də, bədiyyətin – sazın, sözün memarı olmağa üstünlük verib. Tovuzda Hüseyn Bozalqanlı adına Ozan-aşiq Muzeyinin ilk direktoru olub. Azərbaycanın ən güclü solo saz ifaçılarından sayılır. “Dilqəmi”, “Ruhani” saz havaları onun ifasında Azərbaycan Televiziyası və Radiosunun Qızıl Fonduna salınıb. İran, İraq, Türkiyə, Hollandiya, Belçika və s. xarici ölkələrdə çıxışlar edib.

“Sözdən pənəh gətirmişəm”, “Sazlı-sözlü dünyam”, “Tanrı payı telli sazım”, “Qəm daşıyan dərviş oldum” kimi kitabları könlü duyğularının çələngidir.

Azərbaycanın Əməkdar mədəniyyət işçisi (2008) Ürfan Əli deyir ki, aşıqlıqdan əl çəkmək ömrümün tamamlanması deməkdir:

**Mən Əliyəm, “Ya Hu” deyib neylərəm –
Minib eşqin səməndini teylərəm.
Cəhənnəmi cənnət-məkan eylərəm,
Bir saz ola, bir mən olam, bir də sən.**

Azərbaycan Yazıçılar Birliyi poeziya bölməsinin rəhbəri İbrahim İlyaslı:

– Günlərdən çağdaş aşiq sənətinin ən görkəmli nümayəndəsi, şeirləri ilə qədim ozan gələniyini günümüze yetirən canlı klassik, ustad Aşiq Əli Quliyevin (Ürfan Əlinin) 75 illik yubileyidir. Sevgi və sayğılarımı bildirir, ən xoş diləklərimi ünvanlayıram. Onun adını tutub qələmə aldığım şeirdən bir bəndi demək istəyirəm:

**Zilə qalxdı – beçə pərdə sızladı,
Bəmə endi – barmaqları buzladı.
Şah pərdədə arəb atlar tozladı, –
Mənzil kəsdi bu murazın eşqinə.**

Aşığın eloğlusu, şair Ehtiram İlham da söhbətə qoşuldu:

– Aşiq Əli ünlü sənətkar olmaqla yanaşı, həm də klassik və ürfan ədəbiyyatının dərin bilicisi və yüksək poetik nümunələr yaradan tanınmış el şairidir. O, öz parlaq

yaradıcılığı ilə adını aşiq-ozan sənətinin Əmrəh Gülməmmədov, Mikayıl Azaflı, Hüseyn Saracılı, Kamandar Əfəndiyev, Ədalət Nəsibov, Xanlar Məhərrəmov kimi azmanları ilə bir sıraya yazdırıb. Aşiq Ədalətin adı çəkildə “Yanık Kərəmi”, Cilli Müseyib xatırlananda “Orta Saritel” və Aşiq Xanlar deyində “Baş Saritel” yada düşdüyü kimi, Ürfan Əlinin ismi çəkilən kimi, “Dilqəmi” havası ağıla gəlir. Ömrünün müdrik çağını yaşayan, tutiyə kimi baxdığımız əziz ustad dünya durduqca var olsun!

Şair dostumuz Həmid Ormanlı Ürfan Əlidən maraqlı bir müsahibə alaraq mətbuatda çap etdirib. O dedi:

– Əmi (Ürfan Əli) sazla qol-boyun olanda yaşının neçəliyini vecə almayan sənətkardır. “İndiyədək çaldığım havalardan ən çox hansı xoşuna gəlir?” sualına cavabı bu olub: “Məndə sonalamaq yoxdur. Sazı sinəmə alıb o havaları ki, dindirirəm, onların hamısı məndən ötrü əzizdir. Saz o zaman səndən inciyir ki, onu ürəklə sinən üstündə gəzdirmirsən. Gərək onun çəmini tapa biləsən”. Bir də etiraf edib ki, Bakıya gələndə darıxır. “Tovuzdakı cənab Əlinin qədəmgahlarının, Düldül dərəsinin, Haçaqayanın, bir dolça Əsrək suyunun, Ana

Kürün qırağının, Cəfərxanənin həsrətini çəkirəm”.

Aşiq Əli həmkarlarının dinə, imana bələdliyini vacib sayır. Deyir ki, bu bələdlik olmasa, əhli-ürfanların məclisində

otura bilməzdim. Orada yerim olmazdı. Tufarqanlı Abbasın, Dədə Ələsgərin, Hüseyn babamın (Bozalqanlı Aşiq Hüseynin) sözlərinə çox aydınlıq gətirmişəm ki, buna görə də dini bilgilərimə borcluyam...

Onunla bağlı kimi dindirdimsə, böyük sənətin yalnız daşıyıcısı deyil, həm də onu yeni nəfəs, yeni ruhla zənginləşdirənlərdən biri olduğunu söylədi. Əkbər Qoşalının sənətkarı şair kimi səciyyələndirməsini olduğu kimi qeyd dəftərimə köçürdüm: “Onun şeirləri yalnız klassik aşiq şeirinin çərçivəsində qalmır, ürfani dərinlikdən gələn, ilahi eşqə və insan taleyinə bağlılıq daşıyan misralarla doludur. Ustadın sənət uğurları, ona bəslənən sevgi təsadüfi deyil, o, bu yolun dərvişidir, öz sazının və sözünün ustad xidmətçisidir”.

Ürfan Əlinin böyük sənətkarlığı daim bar-bəhər verməkdədir. Onun yetirmələri də artıq neçə illərdir səhnələrdə boy verib gərsənir, sənətin gələcəyini nişan verirlər. Bugünlərdə Rəşid Behbudov adına Dövlət Mahnı Teatrında düzənlənən yubiley gecəsində onları görəcəyik.

Əli NƏCƏFXANLI
XQ